

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยกระบวนการสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมและทรัพยากรของชุมชน ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำบทบาทหน้าที่เป็นทั้งนักวิจัยชุดโครงการและเป็นพี่เลี้ยงนักวิจัยท้องถิ่นในโครงการวิจัยย่อยภายใต้ชุดโครงการฯ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการวิจัยเรื่อง การสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และโครงการวิจัยเรื่อง การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตทางการเกษตรเคมีสู่เกษตรปลอดภัยอันจะนำไปสู่การฟื้นฟูวิถีชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรชุมชนต้นน้ำอิง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์โครงการ คือ 1) เพื่อศึกษาต้นทุน วิเคราะห์ข้อจำกัด ศักยภาพการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของกลุ่มนักวิจัยชาวบ้านจังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาพลวัตการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวที่เท่าทันกับสถานการณ์เศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมและทรัพยากรของชุมชนจังหวัดพะเยา 3) เพื่อผลักดันกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปสู่หน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยา 4) เพื่อสร้างกลไกการเชื่อมโยงผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพะเยา โดยมีกระบวนการวิธีการสร้างการเรียนรู้การทำวิจัยใน 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างการเรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) การสร้างการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3) สร้างการเรียนรู้ศึกษารวบรวมวิเคราะห์ ของดี และศักยภาพชุมชนท้องถิ่น 4) สร้างการเรียนรู้ พลังความร่วมมือภาคีเครือข่าย หน่วยงาน องค์กรท้องถิ่นและชุมชน 5) สร้างการเรียนรู้ปฏิบัติการแก้ปัญหาบนฐานความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 6) สร้างการเรียนรู้สรุปบทเรียน ปรับปรุงยกระดับความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ 7) การสร้างการเรียนรู้ การสื่อสารและขยายผลคุณค่าความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มนักวิจัยชาวบ้านพื้นที่ตำบลดอกคำใต้และตำบลบ้านเหล่า มีศักยภาพในการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับชุมชน เชื่อมภาคีเครือข่ายในพื้นที่ได้ หากได้รับการหนุนเสริม เปิดโอกาสให้กลุ่มชาวบ้านมีโอกาส เข้าถึงเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาคนเพื่อเป็นพลังหรือแกนนำในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่อไปได้ และจากกระบวนการสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมและบนฐานทรัพยากรของชุมชนได้ก่อเกิดคุณค่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาทั้งในมิติของกระบวนการเรียนรู้มิติความรู้ มิติการพัฒนาคนนักวิจัย มิติการพัฒนาพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่น และมิติการสร้างพลังความร่วมมือภาคีเครือข่าย การติดตั้งอาวุธทางปัญญาให้กับชุมชนท้องถิ่นให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถตั้งรับปรับตัว อยู่ร่วมกันได้อย่างมีพลังและศักดิ์ศรี และท่ามกลางความท้าทายใหม่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงปัจจุบันที่ส่งผลกระทบเชื่อมโยงถึงกันทั้งในชุมชนท้องถิ่น สังคม และโลก ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยงานวิจัยท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจากฐานรากชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน